

Beginselverklaring *sp.a*

1 Gelijke kansen voor iedereen

Wie de toekomst niet lijdzaam wil ondergaan moet ze zelf vorm geven. *sp.a* wil die toekomst verbeteren. Dat is het uitgangspunt van onze nieuwe beginselverklaring. Onze leidraad daarin is: 'Gelijke kansen voor iedereen'.

Het socialisme is geboren uit verontwaardiging over ongelijkheid en onrechtvaardigheid. Dat blijft de motor van de beweging, met als doel een samenleving waarin iedereen gelijke kansen krijgt om zichzelf waar te maken. Dat is uniek. Geen enkele andere beweging maakt hiervan het centrale thema en geen enkele partij kan dat doen zonder zichzelf te verloochenen.

'Gelijke kansen' is niet hetzelfde als 'gelijke rechten'. Integendeel. In ongelijke situaties leidt 'gelijke rechten' zelfs tot discriminatie. Als een laaggeschoolde slechts evenveel voorbereiding of begeleiding krijgt om een job te vinden als een hooggeschoolde, krijgt hij geen gelijke kans. Socialistena willen de samenleving zo organiseren dat elk individu maximaal en echt de kans heeft om keuzes te maken. Of anders gezegd: gelijke vrijheid voor iedereen.'

'Gelijke kansen' is meer dan 'gelijke startkansen'. Iedereen moet bij aanvang de nodige bagage meekrijgen, anders mist hij de start. Dat klopt. Maar ook daarna moet voortdurend elke vorm van discriminatie bestreden worden. Uiteraard hebben we het hier over de discriminatie op basis van de 'gekende' ongelijkheden: afkomst, geloof, geslacht, geaardheid, handicap of huidskleur. We moeten echter ook de discriminatie wegwerken die het gevolg is van minder talent, financiële beperkingen, ongelijke economische macht of van tegenslag.

Als we zeggen 'We streven naar een samenleving waarin iedereen gelijke kansen krijgt', dan kiezen we het woord samenleving niet vrijblijvend. Het betekent dat gelijke kansen niet enkel voortkomen uit inspanningen van individuen, maar ook uit de samenwerking van mensen in een gemeenschap. Die gemeenschap moet bereid zijn de middelen te herverdelen - o.a. op basis van rechtvaardig vastgelegde en eerlijk gespreide en consequent geïnde belastingen - zodat iedereen kan genieten

van goede voorzieningen en diensten zoals degelijk onderwijs en gestroomlijnd openbaar vervoer. Onze evaluatie van de overheid en die gemeenschapsvoorzieningen wordt afgemeten aan de mate waarin ze gelijke kansen garanderen. Deze benadering houdt ook in dat socialisten zeer expliciet grenzen willen stellen aan de vermarkting van de essentiële dingen zoals genetisch materiaal, natuur, onderwijs, enz.

Toch is dit niet voldoende. Gelijke kansen creëren, kan niet zonder een gezonde en inspirerende omgeving, een gezin (in welke samenstelling ook), een gemeenschap waarin men zich herkent, stimulerend en degelijk onderwijs, mogelijkheden op het gebied van cultuur en ontspanning... Het gelijkekansendiscours is een wij-discours. Het start bij het individu, dat pas in een groter wij-geheel maximale kansen krijgt. Ons oordeel over de samenleving zal dus gebaseerd zijn op de mate waarin die samenleving maximale kansen op individueel en collectief geluk garandeert voor iedereen.

Het bestrijden van armoede en uitsluiting blijft daarbij essentieel. Armoede is een structureel probleem. Het legt een fundamentele onrechtvaardigheid bloot in ons economisch bestel. Daarom kan een partij die gelijke kansen als haar centraal thema aanhoudt, niets anders dan die uitroeiing van armoede als haar finale doelstelling vooropstellen.

Gelijke kansen heeft ook betrekking op de solidariteit tussen de verschillende generaties en tussen Noord en Zuid. De aarde is er niet enkel voor onze generatie, onder andere omdat de natuurlijke rijkdommen beperkt zijn. Bovendien moeten we ervoor zorgen dat 'welvaart' geen louter Westers begrip blijft. Er is voldoende voor iedereen, maar niet voor ieders hebzucht. Het in stand houden van de aarde, haar biodiversiteit, het streven naar duurzaamheid en herverdeling, maken integraal deel uit van onze verantwoordelijkheid. Duurzaamheid is het herverdelingsverhaal van de 21e eeuw.

Het creëren van maximale kansen is nodig opdat iedereen zichzelf zou kunnen waarmaken. Wie echter de kans krijgt om zijn levensweg te bepalen, heeft de verantwoordelijkheid om die kansen te grijpen. **sp.a** gaat er dus niet van uit dat er alleen rechten zijn en geen plichten. Maar het is pas sociaal aanvaardbaar om over plichten te spreken, als rechtvaardige rechten gewaarborgd zijn. Wij mogen, als beweging die zo sterk voor rechtvaardige rechten ijvert, meer dan welke andere beweging ook plichten opleggen.

2 Werken aan een betere toekomst

Als het socialisme vertrekt vanuit de verontwaardiging over onrecht, moet ze de bestaande en nieuwe onrechtvaardigheden helder in kaart brengen. We moeten onze nachtmerries scherp durven benoemen en duidelijk maken waar moderne socialisten van dromen. Zoniet worden ook de oplossingen wazig en inefficiënt.

Tijdens het dromen van een betere wereld waarin iedereen gelijke kansen heeft hebben we nooit gedacht: ach dat is onhaalbaar. Nee, we mikten op het net-niet-haalbare. Was het haalbaar om voor iedereen stemrecht te eisen toen enkel rijke mensen geacht werden zich met staatszaken bezig te houden? Was het haalbaar over de algemene leerplicht te praten toen er geen scholen waren? Was het haalbaar om iedereen een degelijke en betaalbare gezondheidszorg te bieden toen de geneeskunde nog een elitair voorrecht was? Nee, dat leek zo. Maar we hebben het wél gerealiseerd.

Als socialisten dromen we van een betere toekomst. Uitsluiting, armoede en vereenzaming zijn fenomenen waartegen wij blijven strijden. Met zijn allen bezitten we driemaal meer dan 50 jaar geleden maar ons geluk is niet in gelijke mate toegenomen. Ons land is koploper op het vlak van depressies, zelfdodingen en het gebruik van kalmeermiddelen. Een samenleving waar enkel belang wordt gehecht aan uiterlijke schoonheid en vertoon, winstmaximalisatie tot iedere prijs, waar alleen individuele materiële welstand wordt aangezien als een bewijs van succes, is niet onze samenleving. Wij blijven pleiten voor solidariteit en herverdeling om samen te bouwen aan een betere toekomst voor iedereen.

Daarom nemen we in deze beginselverklaring opnieuw die dromen op die we net niet haalbaar achten maar wel willen realiseren. Die projecten waarvan we denken dat we ze binnen tien jaar net niet of net wel kunnen waarmaken. Daarom zullen we deze beginselverklaring de komende jaren geregeld moeten aanpassen.

2.1 Globalisering, ... De wereld is van iedereen

Socialisten zijn per definitie zorgzame internationalisten. Daarom verwerpen we de huidige vorm van louter economische globalisering. Deze houdt structuren in stand die de economische welvaart tot 20% van de wereldbevolking beperkt houden.

Wij willen welzijn en waardig werk voor iedereen op deze planeet. We willen ook het duurzaam voortbestaan van de aarde verzekeren. Een positief globaliseringsproces is een proces waarbij met de specifieke noden van elk land en elke groep rekening gehouden wordt.

Dit veronderstelt een gedurfde keuze voor positieve discriminatie van de zwakkere landen binnen het wereldhandelssysteem en een volledige coherentie van het eigen economisch, binnen- en buitenlands beleid met de ontwikkelingsdoelstellingen. De uitbouw van deskundige centra in de ontwikkelingslanden kan hen helpen bij hun intrede op de markt en kan fungeren als springplank naar het Europese en wereldniveau.

Een kwaliteitsvolle ontwikkelingssamenwerking is een noodzakelijke hefboom om de armste groepen bij te staan in hun zoektocht naar meer materiële welvaart en meer welzijn. Voldoende overdracht van onversnipperd en ongebonden kapitaal is noodzakelijk. Tegen 2015 zoeken we dan ook aansluiting bij de kopgroep van de 1%-besteders. Wij willen méér uitgeven aan ontwikkelingssamenwerking dan aan defensie.

2.2 Een rechtvaardig en democratisch internationaal beleid

De internationale politiek moet worden gevoerd door democratisch gelegitimeerde organisaties. In de eerste plaats de Verenigde Naties en de Europese Unie, waarbinnen België een actieve rol moet spelen.

Mondiale (veiligheids-)problemen moeten worden besproken in een democratisch hervormde VN. De beslissingen van de VN moeten worden opgevolgd. Wat de VN wil, is wet. Voor ons veiligheidsbeleid kiezen we voor een Europese defensie. Deze Europese defensie treedt op als één geheel. Het heeft daarom geen zin dat elke EU-lidstaat een eigen leger behoudt. De budgettaire marge die we hiermee boeken moet gaan naar ontwikkelingssamenwerking, om mee de internationale conflicten te voorkomen. De NAVO moet een samenwerking worden waarbinnen de EU als één geheel optreedt, samen met anderen.

De preventie van gewelddadige conflicten en de opbouw van een duurzame vrede kan maar efficiënt gebeuren als de betrokken overheidsdiensten, middenveldorganisaties en gespecialiseerde instellingen een geïntegreerd vredesbeleid uitstippelen. We pleiten daarom voor de oprichting van een Europees vredesinstituut dat alle partijen rond de tafel brengt om zo'n multidisciplinair beleid vorm te geven. Een nieuw op te richten vredesfonds moet daarvoor de nodige middelen uittrekken. Elke EU-lidstaat zou zo'n eigen vredesinstituut moeten oprichten.

De Europese Unie is opgericht om economische crisissen, zoals die van de jaren dertig, te vermijden en opdat er nooit meer oorlog zou zijn op het Europese continent. Die doelstellingen – welvaart en vrede voor iedere Europeaan – blijven de belangrijkste.

Voor de Europese Unie zijn fiscale harmonisatie en het bepalen van sociale doelstellingen de komende jaren de belangrijkste doelen. Anders concurreren de lidstaten elkaars sociaal systeem stuk. Er moet daarom een vennootschapsrichtlijn komen waarin die fiscale harmonisatie geregeld wordt, analoog met de spaarrichtlijn.

Europa is niet democratisch genoeg. Als Europa één munt, één leger en één buitenlandse politiek heeft is een afdoende democratische controle noodzakelijk. Het Europees Parlement moet een echt parlement zijn. Het moet ten minste initiatiefrecht krijgen, de Commissie mag enkel in functie blijven zolang zij het voortdurend vertrouwen van het Parlement geniet, en de EU moet over eigen inkomsten kunnen beslissen.

2.3 Een economie die voor welvaart en welzijn zorgt

Economische groei moet tot meer welvaart en welzijn voor iedereen leiden. Kapitaalkrachtige groepen gaan er immers vanuit dat de opbrengst van de onderneming naar de eigenaars moet gaan, en alleen het allernoodzakelijkste naar de werknemers. Arbeidsomstandigheden worden dan ondergeschikt aan de rentabiliteit, met ziektes en ongevallen tot gevolg. In ons land is hierin al veel veranderd. Maar toch : het aantrekken van goedkope arbeidskrachten die meer winst opleveren, maar ook meer arbeidsongevallen hebben, is zelfs in België nog altijd mogelijk.

Economische ontwikkeling heeft voordeel bij een goede marktwerking. Maar marktwerking leidt niet noodzakelijk tot een goede maatschappelijke of economische ontwikkeling. Marktwerking leidt ook tot oneerlijke concurrentie, opgedreven werkritmes, minderwaardige producten en ongelukken op het werk, om maar deze te noemen. Wij willen eenieder in staat stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid.

Daarom willen wij een economie waar groei en marktwerking ondergeschikt zijn aan duurzaamheid en welvaart voor iedereen, gezonde producten, eerlijke lonen, tijd voor zelfontplooiing, jobs op maat, veiligheid op het werk en een publieke dienstverlening op hoog niveau en dicht bij de mensen. Zo'n economie is enkel mogelijk als ze bijgestuurd wordt door sterke vakbonden en door een overheid die al deze belangen op de eerste plaats zet. Wij blijven ijveren voor het verminderen van de inkomensongelijkheid.

Via de sociale economie kan de invulling van maatschappelijke behoeftes gekoppeld worden aan de doelstelling van volledige tewerkstelling.

2.4 Culturele bezieling en actief participeren aan cultuur

Cultuur is hoe we ons gedragen, hoe we eten, ons kleden, onze huizen inrichten. Het is wat we geloven, hopen, waar we van dromen en wat we verafschuwen. Migratie en globalisering hebben ertoe geleid dat vandaag mensen met uiteenlopende overtuigingen en levenswijzen in ons land wonen. Waar culturen elkaar ontmoeten komt onze beschaving tot ontwikkeling. In onze samenleving mag geen enkele cultuur privileges krijgen. Elk geloof en elke cultuur hebben dezelfde rechten, beperkt door de gemeenschappelijke waarden en normen die uit de “beschaving” voortvloeien. In een multi-etnische samenleving moeten ook de geschiedenis, de cultuur en de kunst van die verschillende groepen getoond worden.

Cultuurbeleid is, net als onderwijsbeleid, nauw verbonden met een gelijkekansenbeleid. We willen zorgen voor een bloeiend en rijk cultuurleven waar iedereen terecht kan. Materiële en mentale drempels om deel te nemen aan het cultuurleven moeten afgebroken worden. Het deelnemen aan cultuur en het beleven van kunst bevordert het kritisch denken waarin onze maatschappij zoveel nood aan is. Cultuur moet ook actief de boer op. Cultuur mag zich niet opsluiten in culturele centra, musea, of andere cultuurtempels. Cultuur moet ook op straat kunnen, in relatie met de openbare ruimte en de stad of de wijk, cultuur in het buurthuis, cultuur thuis, ...

Bij kunst gaat het om bijzondere uitingen van creativiteit en verbeelding. In ons kunstbeleid zoeken we een evenwicht tussen de noden van de maker-kunstenaars en de wensen van een breed en divers publiek. Kwetsbare uitingen van creativiteit -poëzie, essay, zeldzame filmgenres, ... - moeten beschermd worden. Hier heeft o.a. de openbare omroep een opdracht te vervullen.

De overheid moet een bloeiend en rijk cultuur- en verenigingsleven ondersteunen en helpen ontplooiën.

We zijn overtuigd dat het scheppen en beleven van kunst positief kan zijn voor iedereen. Daarom wordt het actief aangeboden. We streven naar een participatie van iedereen, ook omdat participatie aan kunst en cultuur mensen onderdeel maakt van de gemeenschap.

2.5 Iedereen gelijke kansen op onderwijs van hoge kwaliteit garanderen

Voor socialisten is de essentie dat iedereen gelijke kansen op onderwijs van hoge kwaliteit krijgt. We hebben daarom warme en sterke scholen nodig. Ons onderwijs moet goed zijn voor de sterken, en sterk voor de zwakken.

De eerste garantie op gelijke kansen is ervoor te zorgen dat alle kleuters op vroege leeftijd naar school gaan.

Materiële en culturele drempels moeten worden afgebouwd. In het basisonderwijs moeten we de scholen voldoende werkingsmiddelen geven om ervoor te zorgen dat het onderwijs echt kosteloos wordt. Om de grootste effectiviteit inzake kosteloos onderwijs te bereiken, willen we in het secundair onderwijs voorrang geven aan de gezinnen die dit het meest nodig hebben. Scholen die meer kansarme kinderen tellen moeten extra middelen krijgen. We willen een sterk taalbeleid in de scholen waarbij alle leerlingen kansen krijgen en aangemoedigd worden om Nederlands en vreemde talen te leren. We moeten alles op alles zetten om leerlingen kansen te geven op goede stageplaatsen en werkervaring.

We denken dat door leerlingen langer samen te houden, er minder kans is op vroege en dus sociaal bepaalde selectie tussen enerzijds algemeen vormende trajecten en anderzijds meer technisch gerichte trajecten. We moeten daarom het idee van de gezamenlijke oriënterende eerste graad secundair onderwijs opnieuw versterken. Tegelijk moet geïnvesteerd worden in kwalitatief technisch- en beroepsonderwijs dat aansluit bij de noden op de arbeidsmarkt.

In het hoger onderwijs gaan we voluit voor een tweede democratiseringsgolf. Docentencorps en studentenpopulatie moeten een afspiegeling zijn van de samenleving. We willen er de slaagkansen verbeteren en werken voort aan de kwaliteit van de opleidingen. Om het hoger onderwijs doelmatiger te maken, moeten we komen tot één hoger onderwijsruimte in Vlaanderen.

We willen het levenslang leren stimuleren door juist degenen die minder kansen hebben gekregen in opleiding en vorming, sterk te ondersteunen. Vorming is in onze snel evoluerende samenleving een recht, niet alleen voor de leerplichtigen, maar voor iedereen.

2.6 Samenleven in diversiteit

Diversiteit is een troef, een kans. Die kans mogen we niet missen en dus moeten zowel autochtonen als allochtonen de nodige inspanningen leveren, rechten en plichten respecteren. In een diverse samenleving is geen plaats voor fundamentalisme. Belangrijke ethische verwezenlijkingen, zoals de gelijkheid tussen man en vrouw, ongeacht de sexuele geaardheid, mogen niet ter discussie staan. Culturele groepsrechten kunnen onze individuele grondrechten niet in het gedrang brengen.

Voor *sp.a* moet de samenleving verantwoordelijkheid opnemen voor alle inwoners. Inwoners hebben recht op onderwijs, verzorging, sociale zekerheid, ... Die rechten leiden tot kosten voor de samenleving die solidair moeten worden gedragen. We kunnen voorlopig niet anders dan zeer duidelijk te bepalen wie wel en wie niet in ons land mag verblijven. Die regels moeten we correct maar menselijk toepassen en in elk geval het asielrecht garanderen.

De komende jaren wordt de arbeidsmarkt voor arbeiders uit de nieuwe lidstaten van de Europese Unie geleidelijk geopend. Het is onze plicht ervoor te zorgen dat deze evolutie verloopt zonder sociale dumping en gepaard gaat met maximale inspanningen om iedereen die nu al in België verblijft aan werk te helpen en aan het werk te houden. Dit doen we door een tweesporenbeleid. Enerzijds zorgen we voor genoeg werk en opleiding, en anderzijds zorgen we ervoor dat alle werkenden in Europa evenwaardige rechten opbouwen. Dit is een noodzakelijke stap naar een sociaal Europa.

Vertrekkend vanuit de kracht, de mogelijkheden en beperkingen van personen met een handicap moeten we streven naar een samenleving waarin respect, waardigheid, solidariteit en gelijkheid sleutelbegrippen zijn. Een maatschappij waar “anders zijn” niet als een belemmering wordt beschouwd, maar waar participatie en keuzevrijheid, kortom volwaardig burgerschap, ook voor personen met een handicap vanzelfsprekend zijn.

2.7 Een gezond leefmilieu voor iedereen

Een gezond leefmilieu is van cruciaal belang voor iedereen. Milieubeleid moet daarom vertrekken vanuit het principe dat de vervuiler betaalt.

Een aanvaardbaar niveau van welvaart voor iedereen in de wereld lukt niet zonder economische groei. Dat moet echter kunnen zonder het milieu verder te belasten. Daarom willen we dat economische groei en de daarbij horende aanslagen op het leefmilieu definitief worden

losgekoppeld. Intussen worden inspanningen geleverd om de historische vervuiling weg te werken. Milieuverontreiniging die de gezondheid van de zwaksten in de samenleving aantast, krijgt voorrang. Zoals bij verkeersveiligheid zal actie ondernomen worden om het aantal doden en getroffen door milieuverontreiniging drastisch naar beneden te halen. Binnen afzienbare tijd mogen ook de meest kwetsbare bevolkingsgroepen geen gezondheidseffecten meer ondervinden die worden veroorzaakt door milieuvuiling. Deze algemene doelstelling zal zich vertalen in actieplannen inzake lucht-, water-, bodem- en geluidshinder. Onze uitstoot van broeikasgassen moet absoluut afnemen om te voorkomen dat ons klimaatsysteem verder ontregeld raakt.

De komende jaren zijn bebossing en de bescherming van natuurgebieden prioritair. Ook buiten de beschermde gebieden zorgen natuur en landschap voor een betere en gezondere woon-, werk- en leefomgeving. In de steden zowel als in het buitengebied is er nood aan kwaliteitsvolle “publieke” ruimte waar mensen kunnen recreëren, ontspannen en elkaar ontmoeten. De overheid sluit een pact af met natuurverenigingen, landbouwers en andere gebruikers en private eigenaars die hiertoe willen bijdragen. De afwijzende houding van een deel van de landbouwsector is een uitzichtloos achterhoedegevecht waaraan we niet mogen toegeven. Bossen en natuurgebieden moeten maximaal toegankelijk zijn voor het publiek. Daarom moet er voor iedereen toegankelijke natuur binnen wandelafstand beschikbaar zijn.

Milieubeleid is ook een gelijkekansenbeleid, zowel op mondiaal niveau als over de generaties heen. De mate waarin we ons milieu belasten is nu zeer ongelijk verdeeld. Dit leidt op termijn tot een teloorgang van onze planeet of tot blijvende armoede in sommige werelddelen zoals Afrika of delen van Azië. Daarom moeten we de wereldwijde milieudruk bepalen die onze planeet aankan en deze gelijk verdelen. ‘Milieugebruiksrechten’ moeten eerlijk worden verdeeld. Industrielanden die een groter deel van de mondiale milieuvuiling veroorzaken, moeten betalen aan ontwikkelingslanden die minder vervuilen, door te investeren in duurzame productieprocessen in die landen. Op deze manier worden de ontwikkelingskansen van het zuiden gevrijwaard.

Water is een kostbaar goed, zelfs een basisrecht. Een mens kan gewoon niet zonder. Drinkbaar water wordt schaarser en duurder. We moeten er zorgvuldig over waken dat water betaalbaar blijft voor iedereen.

In het innovatiebeleid moet milieutechnologie een prioriteit zijn. Zo bouwen onze bedrijven een concurrentievoordeel op en staan we binnen tien jaar aan de top van de milieutechnologie.

2.8 Recht voor de dieren

sp.a streeft naar een samenleving die vrij is van misbruik, mishandeling en verwaarlozing van dieren. Respect voor hun noden en behoeften, aangevuld met ethische reflectie en wetenschappelijke kennis, vormen de basis voor een rechtvaardige omgang met de dieren. Dieren, die pijn en lijden kunnen ervaren, hebben als levende wezens met gevoel en bewustzijn recht op een waardig bestaan en op menselijke bescherming. Voor **sp.a** is een waardige omgang met dieren ook een kwestie van beschaving. De politieke vertaling van het bestrijden van dierenleed en het streven naar de erkenning van dierenrechten is voor **sp.a** geen bijzaak maar een belangrijk politiek thema.

Wij halen onze schouders niet op bij de vaststelling dat onthutsende aantallen dieren in onze consumptiemaatschappij respectloos en ronduit slecht behandeld worden, als louter productiemiddelen of koopwaren. De leefomstandigheden van miljoenen dieren in de intensieve kweek voor vlees en zuivel zijn onaanvaardbaar voor **sp.a**. Dwangvoeding voor foie gras is dat evenzeer. Dieren uitsluitend of voornamelijk kweken voor de bontproductie, is ethisch niet verdedigbaar. Het ongebreidelde verhandelen van (gezelschaps)dieren is niet verenigbaar met de basisbehoeften van dieren. Economische factoren kunnen geen argument zijn voor het met de voeten treden van de elementaire behoeften van dieren.

Een versterking van de wetgeving op het gebied van het dierenwelzijn is nodig en moet gepaard gaan met een versterking van de middelen om de naleving af te dwingen. Basisrechten voor dieren moeten grondwettelijk verankerd worden, ook in de Europese Grondwet. Representatieve verenigingen die opkomen voor dieren, moeten dieren die het slachtoffer zijn of waren van mishandelingen volwaardig in rechte kunnen vertegenwoordigen en zich in principe burgerlijke partij kunnen stellen. De gerechtelijke instanties moeten een effectief vervolgingsbeleid voeren waaruit blijkt dat zij dit soort inbreuken ernstig nemen. Op lokaal niveau pleit **sp.a** voor het aanstellen van een dierenpolitie.

sp.a wil dat het aantal dieren dat voor proeven gebruikt wordt, jaar na jaar stelselmatig vermindert. Dierproefvrije onderzoeksmethoden moeten de regel worden. Dat betekent dat daar ook in belangrijke mate in geïnvesteerd moet worden.

2.9 Mobiliteit en leefbaarheid verzoenen

De uitdagingen inzake mobiliteit zijn het wegwerken van mobiliteitsarmoede, CO₂-uitstoot, verkeersonveiligheid en files. Dat zal verregaande wijzigingen vergen. Een goede ruimtelijke ordening is noodzakelijk om nodeloze verplaatsingen te vermijden. We streven naar een economische groei die niet automatisch meer transport vergt, zeker niet per vrachtwagen.

Veel meer verplaatsingen moeten te voet of per fiets gebeuren. Ongeveer 15% van onze verplaatsingen gebeurt nu per fiets. In Nederland is dat 25%. Dit moet ook ons streefdoel zijn. Daarom moeten onze steden zo ingericht worden dat fietsen en wandelen aangenaam en veilig worden. In de steden krijgen de fietser en de wandelaar voorrang op de individuele auto.

Er moet een massale verschuiving naar het openbaar vervoer komen. Dit veronderstelt belangrijke wijzigingen qua prijs, aanbod en kwaliteit. Verplaatsingen die onvermijdelijk zijn naar school, opleidingen of werk, moeten op termijn gratis worden als ze met het openbaar vervoer gebeuren. Voor woon-werkverkeer moeten de werkgevers hun verantwoordelijkheid nemen. Autogebruik veel duurder maken zou te veel asociale gevolgen opleveren, waardoor dit niet weerhouden wordt. Het openbaar vervoer moet bovendien sneller worden door het beter op elkaar te laten aansluiten. De uitvoering van het decreet basismobiliteit is de komende jaren een belangrijke troef om mobiliteitsarmoede tegen te gaan.

Vandaag gaat 75% van het vrachtvervoer over de weg, 12% gaat over het spoor en 13% via de binnenvaart. Over tien jaar willen we dat 40% via het spoor en binnenvaart gaat en willen we het vrachtvervoer over de weg zoveel mogelijk beperken tot korte afstanden. Daarom moeten we investeren in onze binnenvaart en onze spoorwegen. We moeten niet enkel missing links van autowegen wegwerken maar ook deze in de binnenvaart en de spoorwegen. De komende jaren moet voor elke euro die wordt geïnvesteerd in wegen 2 euro worden geïnvesteerd in het spoor en de binnenvaart.

Mobiliteit moet milieuvriendelijker. Het is onze bedoeling ervoor te zorgen dat het transport geen fijn stof meer uitstoot. De CO₂-uitstoot per gereden kilometer moet zo snel mogelijk gehalveerd worden.

Mobiliteit moet veilig zijn. Elke verkeersdode is er één te veel. Nul doden is het streefdoel. Speciale aandacht gaat naar de voetganger en de fietser, intrinsiek de veiligste vervoermiddelen. Het gebrek aan verkeersopleiding moet worden weggewerkt.

2.10 Duurzame en betaalbare energie

Voldoende en betaalbare energie voor iedereen is een basisdoelstelling van onze beweging. Onze energievoorziening mag de behoeften van volgende generaties en de kwaliteit van ons leefmilieu niet in het gedrang brengen en moet voldoende zeker zijn. Zo moeten we veel minder afhankelijk worden van uitputbare energiebronnen en van energiebronnen uit regio's die politiek onstabiel zijn.

We willen dat energie zo rationeel mogelijk wordt gebruikt. In het verleden was overheidsingrijpen noodzakelijk om voldoende energieproductie te garanderen. Vandaag is fors overheidsingrijpen nodig om energiebesparing te realiseren. Zonder overheidsstimulans blijft energiebesparing beperkt tot enkelen.

Kernenergie is geen duurzame energie. Onze doelstelling is dat we over 10 jaar een betrouwbaar plan voor de uitstap uit kernenergie en een overstap naar duurzame energie effectief aan het uitvoeren zijn.

De organisatie van onze energie-infrastructuur moet ingrijpend veranderen. Vroeger werd een model uitgebouwd met exclusieve aandacht voor grote centrales. In de toekomst moet de productie van elektriciteit en warmte meer decentraal gebeuren: bedrijven moeten maximaal hun eigen energie opwekken via warmtekrachtkoppeling. Gezinnen moeten zoveel mogelijk hun energie zelf kunnen produceren door beroep te doen op microwarmtekrachtkoppeling, zonne- en windenergie. We moeten nu investeren in die ommekeer voor de toekomst, o.a. door gericht wetenschappelijk onderzoek.

2.11 Volwaardig werk voor iedereen

Arbeid is één van de mogelijkheden om zich waar te maken in de maatschappij. Arbeid moet ook zorgen voor een inkomen dat een goed leven toelaat. Daarom is het logisch dat onze eerste doelstelling werk voor iedereen is. Werk wordt nu ongelijk verdeeld en vergoed: afkomst, opleiding, geslacht, leeftijd en fysieke kenmerken geven aanleiding tot scherpe discriminatie. Iedereen reële kansen geven en werkgevers dit doen respecteren is essentieel voor onze politieke actie.

Iedereen is verschillend maar niemand is minderwaardig. Het wegwerken van discriminatie houdt dan ook in dat ieders vaardigheden of eigenschappen extra kansen krijgen. Diploma's zijn niet de enige referenties. Door gerichte opleiding binnen of buiten het bedrijf, door het erkennen van ervaring die men op de werkvloer of daarbuiten heeft verworven, moeten ook de mensen zonder 'het juiste diploma' aan de bak komen. Bedrijven moeten hierin ook ten volle hun maatschappelijke verantwoordelijkheid dragen door maximale opleidingskansen te garanderen aan hun werknemers.

Werk voor iedereen betekent niet dat iedereen gedurende zijn hele loopbaan één en dezelfde job heeft. Het betekent ook niet dat iedereen zijn hele loopbaan lang evenveel werkt. Mensen zullen in de toekomst vaak van werk veranderen en periodes van werk afwisselen met periodes van zorg en zelfontplooiing. Daarom moeten de bestaande stelsels (educatief verloop, tijdscrediet,

loopbaanonderbreking, opleidingscheques...) in één systeem geïntegreerd worden, en ondersteund door een sterk uitgebouwde loopbaanbegeleiding, ervaringsbewijzen en andere maatregelen die toelaten dat mensen hun verworven competenties ook kunnen valorizeren.

Iedereen heeft recht op passend werk. Maar ook de plicht zich in te zetten om aan werk te geraken. De overheid moet ofwel een passende job ofwel een passende opleiding aanbieden. Wie op geen van beide wil ingaan, heeft geen recht op een uitkering.

2.12 Betaalbare en goede gezondheidszorg voor iedereen

De gezondheidszorg die we voor ogen hebben moet positief scoren op drie criteria: kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid. De gezondheidszorg moet dus zeer goed zijn, er moet een voldoende ruim aanbod zijn en alle zorgen moeten voor iedereen betaalbaar zijn. De patiënt staat centraal in de gezondheidszorg, participeert en kan klacht neerleggen bij een onafhankelijke ombuds. De zorg is transparant zodat de patiënt een bewuste keuze kan maken wat betreft prijs en kwaliteit.

Gezondheidszorg van hoge kwaliteit moet voor iedereen gelijk toegankelijk zijn. De gezondheidszorg mag dus geen deel van de vrije markt worden. Mensen moeten wel vrij kunnen kiezen waar en door wie ze zich laten verzorgen. Door de keuzevrijheid van de goed geïnformeerde patiënt worden zorgaanbieders gestimuleerd om de kwaliteit van onder meer hun infrastructuur, hun dienstverlening en hun onthaal te verbeteren. We willen, kortom, wel kwaliteitsconcurrentie maar geen prijsconcurrentie, vrije keuze maar geen vrije markt.

sp.a wil een sociale gezondheidsrichtlijn. Die richtlijn moet ervoor zorgen dat inzake gezondheidszorg, de vrije markt alleen speelt binnen de grenzen die nationale overheden opleggen. Staatssteun en beperkte mededinging zijn in de gezondheidszorg geen vieze woorden.

Om voor iedereen de kwaliteit met de betaalbaarheid te verzoenen, is een hoge doelmatigheid van de uitgaven prioritair. Door de stijgende uitgaven ten gevolge van de vergrijzing en het verruimd en beter aanbod, is dit doelmatig gebruik van publieke middelen een speerpunt van onze politieke actie. Op het gebied van betaalbaarheid van gezondheidszorg kiezen heel wat mensen voor “gezondheidsverzekeringen”. Die zijn voor heel wat mensen een feit, maar gaan voorbij aan het solidariteitsprincipe. Ze mogen voor mensen met een chronische ziekte of voor ex-patiënten niet langer onbetaalbaar en onbereikbaar zijn.

Op het gebied van de betaalbaarheid moet bijvoorbeeld de terugbetaling van implantaten verbreed worden. Dat moet gepaard gaan met een veel strengere prijscontrole en de opname van implantaten in de maximumfactuur. Supplementen moeten afgebouwd worden.

Verzorgen is goed, maar voorkomen is beter. Een gezondheidsbeleid moet dus ook preventief werken en daarbij de sociale ongelijkheid wegwerken. Ziekte mag nooit tot armoede leiden.

De bijdrage voor de zorgverzekering moet inkomensgerelateerd zijn.

2.13 Na de loopbaan heeft iedereen recht op een goed pensioen

We willen een goed, sociaal en rechtvaardig pensioenstelsel voor iedereen. Het wettelijk pensioen vormt de basis van elk goed en rechtvaardig pensioenstelsel.

Verbeteringen aan het pensioenstelsel moeten ervoor zorgen dat de verhouding tussen de gemiddelde pensioenen en wat mensen gemiddeld verdiend hebben 70% bedraagt (uitgedrukt in verhouding tot het gemiddelde loon van de laatste 5 jaar van de betrokken groep mensen). De pensioensberekening houdt vanzelfsprekend rekening met de hele loopbaan en met de noodzakelijke gelijkstellingen voor periodes zonder werk. Deze sociale doelstelling willen wij prioritair bereiken voor de groep met lage inkomens. De inkomensgarantie voor ouderen (IGO) moet boven de armoedegrens blijven.

Het individueel pensioen zal bestaan uit een wettelijk pensioen en een aanvullend pensioen. Het is cruciaal dat zoveel mogelijk mensen een aanvullend pensioen krijgen.

Uitkeringen waar mensen structureel van afhankelijk zijn, zoals pensioenen, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen en bestaansminima, moeten welvaartsvast zijn.

2.14 Sociale bescherming van zelfstandigen

Het verschil tussen arbeid als zelfstandige of loontrekkende is geen criterium om een verschillende sociale bescherming te krijgen. We pleiten ervoor om de sociale bescherming voor zelfstandigen fors te verbeteren. We willen zelfstandigen en werknemers stapsgewijs een gelijkaardig sociaal statuut bieden, aangepast aan de economische situatie van de verschillende beroepsgroepen.

Daarbij moet gestreefd worden naar uitkeringen die altijd significant hoger liggen dan de sociale bijstandsuitkeringen.

2.15 Veiligheid is een basiszorg

Veiligheid is een basiszorg, die berust op een intense samenwerking tussen overheid en burgers en op respect voor elkaar. Inzake onveiligheid worden we te vaak geconfronteerd met de arrogantie van de onmacht. De overheid zegt dat ze de verzuchtingen van de burger begrijpt maar legt er zich bij neer dat ze niets kan doen. Daarom willen we inzake veiligheid (zoals vroeger al met verkeersveiligheid) met concrete doelstellingen werken: o.a. één van de doelstellingen is 50% minder inbraken binnen tien jaar.

Een economie die enkel de nadruk legt op competitiviteit en winst en daardoor mensen uit de boot duwt, zadelt de gemeenschap op met een immens veiligheidsrisico. Daarnaast moeten we als socialistische partij een duidelijk standpunt innemen t.a.v. wapenbezit en –productie. We pleiten voor de afbouw van elke vorm van privaat wapenbezit en wapenproductie.

Veiligheid is een overheidstaak. Alleen zo garanderen we gelijke veiligheid voor iedereen en blijft het geweld-en wapenmonopolie waar het hoort: bij de overheid.

Nieuwe technologieën zoals Buurtinformatienetwerken, DNA-bestanden, camera's, enz. moeten niet gevreesd, maar ten volle benut worden. Dit moet gepaard gaan met een goede wettelijke omkadering die deze nieuwe middelen ondergeschikt maakt aan hun doel en dus daadwerkelijk de burger beschermt en niet aan zijn fundamentele rechten raakt.

2.16 De b's van justitie

Een goed werkend gerecht moet begrijpbaar, bemiddelend, bekwaam, betaalbaar en betrouwbaar zijn. Dit betekent onder meer dat de nadruk moet gelegd worden op degelijke en concrete informatie en op een kwaliteitsvolle juridische eerstelijnsbijstand, in een door de overheid gestuurd systeem van rechtswinkels. De inkomensgrenzen voor de kosteloze juridische tweedelijnsbijstand moeten voldoende hoog zijn om eenieder het recht op juridische bijstand te garanderen. Advocaten moeten bovendien gebruik maken van een duidelijke en transparante tariefstructuur.

Vooraleer het tot een juridisch gevecht komt, moet systematisch getracht worden om via bemiddeling tot een oplossing te komen, waarbij de rechter een actieve rol speelt. Ook in strafzaken moet gewerkt worden via bemiddeling. Eenmaal een procedure is ingezet, moet een redelijke termijn gerespecteerd worden: één jaar is onze maximumgrens, 6 maanden is beter. Om de rechtszoekende nauwer te betrekken bij het gerecht, dienen vonnissen en juridische documenten die bestemd zijn voor het publiek leesbaar en begrijpbaar te zijn. Ook het onthaal en de communicatie moet veel beter.

Doordat het de veiligheid van eenieder aanbelang hechten veel mensen terecht belang aan ons strafrechtssysteem. **sp.a** wil komen tot een strafrechtelijk systeem dat méér gericht is op efficiëntie, effectiviteit, gerechtigheid en billijkheid. Hiertoe moet niet enkel ons strafvorderingsstelsel, maar de hele gerechtelijke organisatie gemoderniseerd worden. Wanneer iemand tot een gevangenisstraf veroordeeld wordt, is het belangrijk dat tijdens de opsluiting ook een wettelijk kader van rechten en plichten bestaat.

2.17 Betaalbaar en kwaliteitsvol wonen voor iedereen

Iedereen heeft recht op een comfortabele, kwaliteitsvolle en betaalbare woning. Wij willen dat zoveel mogelijk mensen hun eigen woning bezitten. Dat is de beste garantie om goed te wonen en de beste vorm van pensioensparen. De betaalbaarheid van een eigen woning moet gerealiseerd worden door een fiscaal rechtvaardige woonbonus en acties om de prijs van bouwgrond redelijk te houden.

De komende jaren richten we ons vooral op de prijs van bouwgrond. Grote eigenaars manipuleren de markt door te speculeren met de gronden en drijven op die manier de prijs kunstmatig op. Bouwgrond moet onttrokken worden aan het marktmechanisme zoals het nu werkt, of beter gezegd niet werkt. Ingrijpende en doeltreffende overheidsmaatregelen moeten ervoor zorgen dat de prijs weer naar beneden gaat.

In de huursector moet het verschil tussen sociale en private huur verdwijnen. Voor beide sectoren mag de huur niet méér bedragen dan een vierde van het inkomen. In de sociale huur moeten er voldoende garanties (voldoende subsidiëring) komen voor een stabiele en redelijke basishuur. Voor de privé-markt willen we een doeltreffend systeem van inkomensgerelateerde huursubsidies waarmee we de markt kunnen reguleren wat betreft prijs en kwaliteit.

Voor woningen moeten productnormen gelden, kwaliteitsnormen waaraan voldaan moet worden om ze te verkopen of te verhuren. We moeten verkrotting en leegstand kordaat en systematisch bestrijden. Dikwijls is een goede sociale woning nog te duur. Als je inkomen vermindert, zou de huurprijs ook onmiddellijk moeten worden aangepast.

2.18 Een betere democratie

Iedereen heeft gelijke rechten om mee te beslissen over onze samenleving. Maar niet iedereen heeft ook de kans dat te doen. **sp.a** streeft naar gelijke kansen op het vlak van politieke en maatschappelijke participatie, en dus naar de emancipatie van die groepen die er niet in slagen op eigen kracht mee te beslissen over de koers van onze samenleving.

sp.a vindt dat er méér democratische participatie moet zijn in de economie. Dat kan door de vakbondsvertegenwoordiging en het overleg te versterken, ook in kleine en middelgrote ondernemingen. Daarnaast moet het stakingsrecht gevrijwaard blijven en moeten vakbondsafgevaardigden worden beschermd. Ook andere belangenorganisaties zoals consumenten- en patiëntenorganisaties moeten inspraak krijgen.

Het middenveld is voor **sp.a** een cruciale partner. Aan de ene kant zorgt het middenveld voor warmte en samenhang in de samenleving. Aan de andere kant is het middenveld ook de vertegenwoordiger van grote groepen in de samenleving. Daarom is het een geprivilegieerde gesprekspartner die moet kunnen wegen op het beleid.

Verschillende vormen van interactieve democratie moeten uitgetoet worden. **sp.a** wil daarom volksraadplegingen mogelijk maken op het niveau van het Vlaams Gewest. Politici moeten ook in dialoog gaan met de mensen tijdens de beleidsvorming. De succesvolle vormen van deze interactieve democratie moeten veralgemeend worden. **sp.a** zal hier het voortouw nemen. Politiek is te veel een zaak van hoger opgeleiden geworden. **sp.a** moet nadenken over manieren om de politieke instellingen te democratiseren, zodat een betere, grotere representativiteit gegarandeerd wordt.

3 Een open, progressieve beweging

sp.a is een partij met een lange geschiedenis. Dat geeft grote emotionele rijkdom, saamenhorigheid en engagement. Maar het leidt er ook toe dat de traditionele partijvorm een doel op zich wordt, een vanzelfsprekende organisatie. Dit geldt a fortiori voor perioden waarin de partij gedurende lange tijd onafgebroken aan de macht was, waardoor het gevaar dreigt dat ook regeringsdeelname als nagenoeg vanzelfsprekend kan worden ervaren. Het is nodig dat patroon te doorbreken en de plaats en opdracht van de partij opnieuw te definiëren. Uiteraard moet dit gebeuren in het kader van de maatschappelijke situatie en evolutie in Vlaanderen. De tendens om zich terug te plooiën op het eigen gelijk, op het eigen volk, op wat vroeger bestond en daarom goed was, neemt toe. Progressieve mensen die een warme, duurzame, open en sociale samenleving willen, kunnen zich daarom niet de luxe veroorloven in verdeelde slagorde op te treden.

sp.a moet een onderdeel van een bredere progressieve beweging zijn. In die bredere beweging komen niet alleen de andere socialistische organisaties aan bod (vakbond, ziekenfonds, FOS, Curieus, animo, zij-Kant ...) maar net zo goed andere progressieve organisaties, verenigingen en politieke formaties. **sp.a** moet bereid zijn een onderdeel van deze beweging te zijn en mag niet de pretentie hebben zich als die beweging zelf te beschouwen. **sp.a** toont dan ook respect voor de onafhankelijkheid van deze organisaties. Dit geldt in de eerste plaats voor allerlei vormen van actie voeren. **sp.a** moet in die acties een loyaal bondgenoot zijn van de verschillende actoren, zonder zelf alles te willen leiden. Dat geldt ook voor de verkiezingen. **sp.a** moet duidelijk haar openheid bewijzen en haar bereidheid bevestigen om te evolueren naar een open politieke groepering van progressieve mensen die samen met anderen werken aan een open, humane, duurzame, sociale en warme samenleving.